

Thầy CHUNG QUÂN NGUYỄN ĐỨC TIẾN và Nhạc phẩm “Làng Tôi”

Nguyễn Trọng Dzũng

Khoảng mười năm trước (2015) một bài viết tựa là “*Giai Thoại Về Nhạc Phẩm Làng Tôi*” được lan truyền rộng khắp trên nhiều diễn đàn email. Bài viết đề cập đến nhạc phẩm *Làng Tôi* và tác giả Chung Quân tức giáo sư Nguyễn Đức Tiến dạy nhạc trong hai thập niên 50 và 60 tại các trường trung học Nguyễn Trãi và Chu Văn An, Hà Nội và Saigon.

Tác giả bài “*Giai Thoại Về Nhạc Phẩm Làng Tôi*” (từ nay xin gọi tắt là “*Giai thoại*”) là Phan Văn Thanh, tự giới thiệu là học sinh niên khoá 1972-1975, trường Tư thực Trung Tiểu học Văn Đức¹.

---

¹ Trường Tư thực Trung Tiểu học Văn Đức thành lập năm 1956, tọa lạc tại khuôn viên giáo xứ Lộc Hưng (Ngã Ba Ông Tạ), quận Tân Bình, Saigon.

Trong bài có mấy chi tiết mà sau đây tôi sẽ chứng minh là không chính xác:

- Về tuổi tác của thầy Chung Quân Nguyễn Đức Tiến.

- Về nhạc phẩm *Làng Tôi* của thầy Chung Quân được dùng làm nhạc nền cho phim *Kiếp Hoa*.

- Về việc thầy Nguyễn Đức Tiến xin nghỉ dạy rồi ghi tên học tiếp lấy bằng Tiến sĩ Văn chương, nhằm “trả thù” những lời xúc phạm của thầy Hà Đạo Hạnh, lúc hai thầy cùng là giáo sư Nguyễn Trãi SG.

Dưới đây là lược trích một đoạn trong bài “*Giai thoại*”² của Phan Văn Thanh.

“Khi đoàn hát Kim Chung làm bộ phim “Kiếp Hoa” (1952), toàn bộ ê-kíp điều hành, bầu sô, đạo diễn ... đồng ý tổ chức một cuộc thi sáng tác bài hát làm nền cho phim với giải thưởng lớn cho tác phẩm được chọn. Cuộc thi được tổ chức rộng rãi trong công chúng, đã có nhiều nhạc sĩ tên tuổi cùng một số những người mới thành danh trong làng ca nhạc giải trí thời đó tham gia.

Sau nhiều lần chọn lựa rất công bằng và vô tư, Ban tổ chức đã công bố, tác phẩm được chọn để trao giải là bài hát “Làng Tôi” của một tác giả vô danh tiểu tốt, cái tên nghe chừng như rất xa lạ trong làng ca nhạc Việt thời ấy đó, chính

---

² Đọc toàn văn “*Giai thoại*” trên trang nhà “Minh Triết Việt” ngày 10-2-2015 tại <https://minhtrietviet.net/giai-toai-ve-nhac-phan-lang-toi/>

là nhạc sĩ Chung Quân.

Bản nhạc *Làng Tôi* được chọn vì nó mang hơi thở của một vùng quê yên bình, lời lẽ cũng mộc mạc, dung dị thấm đẫm tình cảm của người dân Việt Nam, **cho dù năm đó tác giả bài *Làng Quê*³ mới chỉ vừa 16 tuổi.** Nhạc phẩm *Làng Tôi* và cái tên Chung Quân ra đời từ dạo ấy⁴.

1. Tuổi của thầy Chung Quân Nguyễn Đức Tiến.

Trong bài “*Chung Quân – Nguyễn Đức Tiến*” đề ngày 26/11/2007 tác giả Nguyễn Giao ghi lại lời người con trai của thầy Chung Quân:

“*Theo con trai của thầy (anh N. V. - hiện sinh sống ở Hoa Kỳ): Ông cụ thân sinh chúng tôi sinh năm 1927, và mất ngày 15 tháng 1 năm 1990; Hưởng thọ 63 tuổi...*”

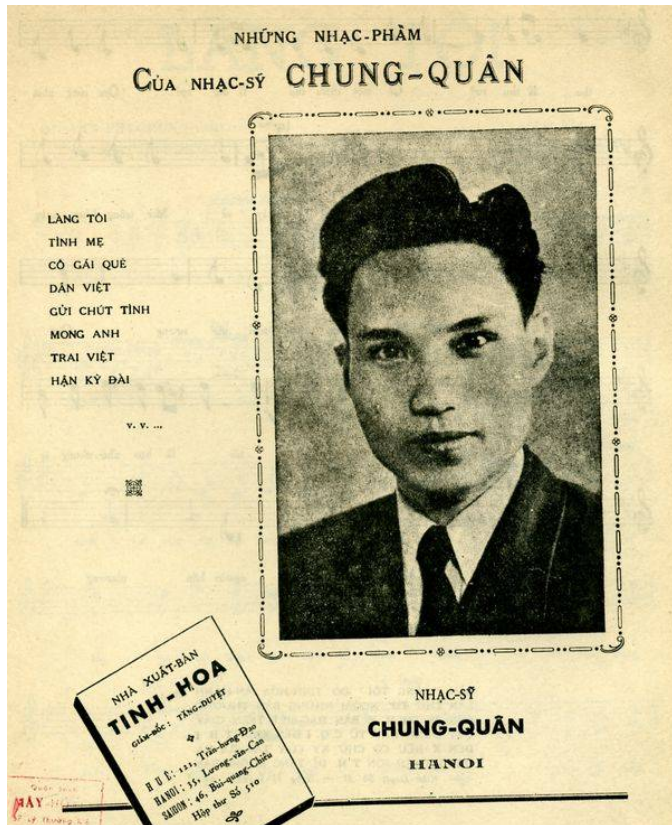
Tôi được học nhạc với thầy Chung Quân năm đệ Ngũ (1954-55) tại trường Trung học Nguyễn Trãi Saigon. Theo nhận xét riêng, năm đó thầy Chung Quân chắc chắn không thể dưới 20 tuổi.

Nhìn hình Thầy in trên mặt sau của bản nhạc *Làng Tôi* do nhà xuất bản Tinh Hoa ấn hành tại Hà Nội (có nghĩa là trước 1954), không thể nào nói rằng vào năm 1952 Thầy mới 16 tuổi như tác giả Phan Văn Thanh viết trong “*Giai Thoại*”.

---

³ Nguyễn Văn viết sai từ bản đăng trên trang nhà “Minh Triết Việt.

⁴ Phim *Kiếp Hoa* ra mắt khán giả năm 1952

Theo tôi Thầy sinh năm 1927, mất năm 1990 như con trai của Thầy đã xác nhận là chính xác nhất. Tiếc rằng hiện nay trên nhiều websites và bài viết về nhạc sĩ Chung Quân, kể cả trang Wikipedia tiếng Việt, vẫn ghi (sai) năm sinh của Thầy là 1936⁵.

---

⁵ Trong bài “*Nhớ về những vị thầy NT và CVA*” của 2 đồng môn CVA63 Đỗ Kim Thiện và Hoàng Xuân Trường, đăng trên *Đặc san Chu Văn An Toàn cầu 2021* cũng dùng chi tiết sai về năm sinh của Thầy là 1936

2. Phim *Kiếp Hoa* và nhạc phẩm *Làng Tôi*

Trong “*Giai Thoại*” tác giả Phan Văn Thanh kể rằng Thầy Chung Quân đã gửi bài *Làng Tôi* dự cuộc thi do nhà sản xuất phim *Kiếp Hoa* tổ chức và sau cùng đã được chọn để nhận giải thưởng.

Cuối cùng, Ban tổ chức đã công bố, tác phẩm được chọn để trao giải là bài hát “Làng Tôi” của một tác giả vô danh tiểu tốt, cái tên nghe chừng như rất xa lạ trong làng ca nhạc Việt thời ấy đó chính là nhạc sĩ Chung Quân.

Trong *Kỷ Yếu 2015* của Hội Ái hữu Cựu học sinh Bưởi-Chu Văn An Nam CA có bài “*Nương Dâu Bên Đồi Cao*” của đồng môn CVA59 Trần Quang Dự, thuật lại một số kỷ niệm của anh, gặp gỡ và nói chuyện với Thầy Chung Quân, trong đó có đoạn anh viết về bài *Làng Tôi* và phim *Kiếp Hoa*, như sau :

*“Về bản nhạc nền của phim *Kiếp Hoa*, Thầy kể với tôi: “Một hôm tình cờ đọc trên một nhật báo, mục nhấn tin, thấy ghi: Chúng tôi cần gặp nhạc sĩ Chung Quân, xin liên lạc với chúng tôi ở địa chỉ.....”. Thầy bảo: Thấy vậy tôi bèn nhờ tờ báo đó đăng vài hàng như sau: “Tôi, nhạc sĩ Chung Quân, ai cần gặp xin liên lạc ở địa chỉ .....”. Nhưng không thấy ai liên lạc với tôi và sau đó ít ngày thì phim *Kiếp Hoa* bắt đầu trình chiếu nên tôi có nhờ luật sư can thiệp.*

Tôi hỏi thầy:

- *Sau câu chuyện ra sao? Thầy bảo:*
- *Thực tâm tôi đâu có ý định làm khó, chỉ buồn cười là*

họ đăng báo rồi coi như xong mà kinh thường không chịu theo dõi.

Tôi chưa từng nghe Thầy nói Thầy tham dự cuộc thi nhạc nền cho phim *Kiếp Hoa* như có tác giả cho là như vậy”

Trên diễn đàn “Phố Xưa” có bài “*Chung Quân, Một Thời Để Nhớ*” của tác giả Phạm Văn Kỳ Thanh, cựu học sinh Nguyễn Trãi-Chu Văn An 1960-1967, viết về đề tài này như sau :

“Thầy Chung Quân viết nhạc rất ít, nhưng có bài 'Làng Tôi' nổi tiếng cả nước. Theo giai thoại thì nhà sản xuất phim ở Hà Nội trước 54 (hình như phim 'Kiếp Hoa') đã dùng bài 'Làng Tôi' nhưng không xin phép, khiến thầy Chung Quân đưa họ ra tòa, thầy thắng kiện. Lúc vào Sài Gòn thầy có tiền 'tậu' Vespa rất sớm so với các thầy khác của trường Nguyễn Trãi.”

Tóm lại, tôi có thể kết luận :

* Thầy Chung Quân không gửi bài *Làng Tôi* dự thi tuyển chọn nhạc cho phim *Kiếp Hoa*.

* Nhạc phẩm *Làng Tôi* đã được nổi tiếng từ trước khi có phim *Kiếp Hoa*. Nhà sản xuất phim tự ý chọn đưa vào phim, chứ chẳng có thi tuyển gì cả, nhưng không liên lạc để xin phép tác giả nên đã bị kiện và phải bồi thường bản quyền cho Thầy Chung Quân. Số tiền Thầy nhận từ phim *Kiếp Hoa* là tiền

bồi thường tác quyền, chứ không phải là tiền thưởng tranh giải.

3. Câu chuyện giữa Thầy Hà Đạo Hạnh và Thầy Chung Quân.

Trong “*Giai thoại*” tác giả Phan Văn Thanh chép lại – nhưng không ghi xuất xứ – câu chuyện này từ bài “*Câu chuyện giữa thầy Hạnh ‘gầy’ và thầy Tiến tức nhạc sĩ Chung Quân*”⁶ (gọi tắt là bài “*Chuyện giữa hai thầy*”) của tác giả Đoàn Dự⁷ đăng trên tuần san Thời Sự phát hành tại Canada, số 350 ngày 5 tháng 3 năm 2004.

Chuyện thuật lại cuộc đối thoại, mà tác giả Đoàn Dự tình cờ nghe được, giữa 2 vị thầy, thầy Hà Đạo Hạnh dạy toán và thầy Chung Quân dạy nhạc.

Thầy Hà Đạo Hạnh coi thầy Chung Quân là (nguyên văn từ bài viết) “*một thằng hương sư quèn, giáo học bổ túc mới Diplômé.*”

Thầy Chung Quân đáp :

“Ờ trường này hay bất cứ một trường nào khác giáo sư Hà Đạo Hạnh cũng oai lắm, đáng hãnh diện lắm, một hương sư quèn như Nguyễn Đức Tiến chẳng là cái gì cả. Nhưng ra

---

⁶ Đọc tại: <https://tunhan.wordpress.com/2012/09/05/truong-xua-thay-cu/>.

⁷ Tên thật là Phan Huy Kỳ, học sinh Trung học Nguyễn Trãi SG 1963.

bên ngoài, trước mặt công chúng, nếu có người giới thiệu đây là giáo sư Hà Đạo Hạnh còn đây là nhạc sĩ Chung - Quân, lúc ấy mọi người chỉ biết có tôi thôi, chẳng ai thêm biết anh là ai. Giá trị của chúng ta là ở chỗ đó”.

Một thời gian sau thầy Chung Quân nghỉ dạy, ghi tên đi học lại, đậu Cử nhân Văn chương, rồi du học Anh quốc, tốt nghiệp Tiến sĩ Văn chương Anh.

Khi về nước, theo lời thuật của tác giả Đoàn Dự, *thầy Tiến gửi tất cả bằng cấp cho thầy Hạnh.* Chuyện này được tác giả đưa ra hỏi thầy Hạnh nghĩ thế nào về hành động này của thầy Tiến. Thầy Hạnh xác nhận Thầy Tiến có gửi bằng cấp cho Thầy, rồi nói :

“Kể ra lúc đầu cũng ân hận thật nhưng sau đó, nghĩ cho cùng, chính nhờ sự xích mích ông Tiến mới được như ngày nay nên mình cũng đỡ áy náy, đỡ bị dằn vặt.”

So sánh 2 bài *“Giai thoại”* của ông Phan Văn Thanh và bài *“Chuyện giữa hai thầy”* của ông Đoàn Dự, tôi nhận thấy ông Phan Văn Thanh đã bi kịch hóa một số chi tiết không có trong bài của ông Đoàn Dự là người đã đích thân nghe được đối thoại :

- Trong *“Giai thoại”* nhân chứng được ông Phan Văn Thanh mô tả là *“một học trò nghèo, buổi trưa không về nhà, nghỉ lại trường .... nên đã tình*

cờ nghe được đối thoại căng thẳng giữa 2 thầy”. Trong khi đó, “*Chuyện giữa hai thầy*” ông Đoàn Dự viết “ông đến trường sớm để làm báo Tết, nên đã tình cờ nghe cuộc đối thoại”.

- Trong “*Chuyện giữa hai thầy*” tác giả Đoàn Dự chỉ ghi lại sự kiện Thầy Chung Quân “*đã gửi bảo đảm tất cả các bằng cấp từ nhỏ đến lớn đã đậu đạt được về cho ông Hạnh để trả đũa việc bị ông Hạnh xỉ nhục hồi còn đi dạy.*”

Trong “*Giai thoại*” tác giả Phan Văn Thanh đã bị kịch hóa, viết rằng “*nhạc sĩ Chung Quân sao chép tất cả văn bằng mà mình có được gửi về cho giáo sư Hà Đạo Hạnh kèm theo lời nhắc nhở rất nhẹ nhàng lịch sự.*”

- Trong khi đó ông Phan Văn Thanh lại bỏ qua chi tiết về sự can thiệp của các thầy và thầy Hiệu trưởng Nguyễn Trãi đã có mặt trong phòng giáo sư hôm đó.

Câu chuyện giữa hai Thầy tôi tin là có, nhưng cho rằng sau đó Thầy Chung Quân đi học lại lấy bằng tiến sĩ “*để trả thù*” thầy Hà Đạo Hạnh, là điều khó tin.

Trong bài “*Nương Dâu Bên Đồi Cao*” đồng

môn Trần Quang Dự thuật lại :

“Một hôm tôi hỏi Thầy:

- Tại sao thầy thôi dạy nhạc và lại đi theo con đường khác? Thầy nói:

- Tôi muốn nền nhạc Việt Nam đi xa và cao hơn hiện tại nên có soạn một số bài giao hưởng rất công phu. Nhiều lần đưa đài phát thanh nhưng họ không chịu trình tấu nên tôi nghĩ tôi không thể giúp nước nhà tiến về nhạc, vì vậy tôi tìm đường khác.

Đó là lý do Thầy trở lại học thêm và xin học bổng đi du học nước ngoài. Thầy Tiến không kể tôi nghe chuyện xích mích giữa thầy với một giáo sư toán nhưng nếu có thì theo tôi chỉ là yếu tố phụ, không phải là yếu tố chính để thầy học thêm về văn hóa” .

Tóm lại, theo tôi, tác giả “*Giai Thoại*” đã bi kịch hóa một số chi tiết để cho câu chuyện thêm hấp dẫn, nhưng đã khiến cho người đọc có thể có một cái nhìn sai lạc về hai thầy.

Viết những dòng này, tôi chỉ nhằm mục đích làm rõ thêm những chi tiết đã được bi kịch hóa đó. Dù tình tiết câu chuyện thế nào, dù thái độ và cách hành xử sau cùng của các Thầy ra sao, tôi vẫn giữ nguyên lòng kính trọng của tôi đối với các Thầy.■

Nguyễn Trọng Dzũng (Th. 11/2021)

(Viết lại từ email ngày 4/11/2015)

***

PHỤ LỤC

Dư âm từ đồng môn Chu Văn An

Email ngày 20-11-2014 của đồng môn BK, cựu học sinh Nguyễn Trãi Hà Nội 1950-1954 gửi lên diễn đàn cvaxagan@yahoo.com.

Nov / 20th / 2014 . Thưa các quý đọc giả

Thưa các quý đọc giả .

Toi đã hết sức buồn phiền phải viết nhưng giống chú này về những ác ý của một học sinh theo học từ lớp nhỏ nhất tại trường trung học Nguyễn Trãi Saigon khi viết về thay cũ của mình. Tác giả đã viết vào cuốn từ điển từ biên từ điển Wikipedia VN trên internet nhưng điều bôi nhọ, bậy bạ và hèn suốc.

GS Chung Quan Nguyễn Đức Tiến là GS âm nhạc của trường trung học công lập Nguyễn Trãi tại thủ đô Hanoi từ năm 1948 tới năm 1954. Sau hiệp định Geneve GS di cư vào nam. Trường Nguyễn Trãi nay là trường trung học cao đẳng nhất cấp và cao đẳng nhì cấp. Rất nhiều vị Khoa Trưởng của các trường Y khoa, Dược Khoa, các GS đại học các trường đại học khoa học,

cac truong ky su tai VNCH deu la cuu hoc sinh cua truong Nguyen Trai nay. Thoi do tai Hanoi co 2 truong trung hoc cong lap danh cho nam gioi la Nguyen Trai va Chu van An. Nam 1954 GS Hieu Truong cua truong bi ket lai va sau do co tin bi mat sau khi vuot bien qua lao. Song song voi viec day nhac voi GS Chung Quan tai NT la GS Hung Lan tai truong CVA.

Voi su chung kien bang mat cua mot hoc sinh tai NT tu nam 1950 toi nam 1954 tai Hanoi, toi xin cai chinh mot so dieu rat vo ly nhu sau.

1/ GS Chung Quan khi vao Nam nam 1954 khong tre o tuoi 16 nhu co nguoi da viet bay nhu vay.

2/ Ban nhac Lang toi da ra doi truooc cong chung rat lau truooc khi phim Kiep Hoa cua doan cai luong Kim chung tai Hanoi.

3/ Tat ca cac GS di cu vao Nam deu duoc Bo Quoc gia giao duc VNCH tuyen dung. GS Chung Quan duoc tiep tục giang day la vi cuu GS tai Hanoi chu khong vi nho danh tieng cua ban nhac Lang Toi.

4/ Viec cai lon giua GS Chung Quan va GS Ha dao Hanh nao do, ban than toi khong ro. Thoi diem do toi da la mot sinh vien.

Nhưng có một điều mà tôi biết rõ là GS Chung Quan là người rất lịch sử, hoa nhạ. Hoa nhạ ngay cả với học trò. Tôi nghi ngờ về lời nói mà người ta gán cho GS Hạnh nói với GS Chung Quan là :

- Trình học văn của anh chỉ đang là học trò của tôi thôi. Việc anh được dạy chung với những GS như chúng tôi là một vinh dự cho anh. Anh có biết điều đó không?

Lời phát biểu bay ba này nếu xảy ra tất GS Hiếu Trường, GS Giám học và các GS khác phải có phản ứng mạnh vì đã sỉ nhục một đồng nghiệp.

Tom lại bài viết này có nhiều điều sai sự thực và có hậu ý bôi nhọ vì GS dạy nhạc kha kính .

BK (cựu HS Nguyễn Trãi Hà Nội 1950-1954)

*

Email ngày 4-11-2015 của CVA59 PHĐ.

Về thầy Chung Quân.

Tôi được học nhạc với thầy Chung Quân từ lớp đệ thất và đệ lục trường Nguyễn Trãi Hà Nội 1952-1954.

Thầy là giáo sư âm nhạc toàn thời gian của

trường. Thầy dạy rất tận tâm và chuyên nghiệp. Học sinh được học với Thầy chỉ cần hai năm ở trường là có căn bản về nhạc lý, nhạc pháp, và xướng âm.

Thời đó thầy Hùng Liên dạy ở Chu Văn An. Ở Hà Nội Chu Văn An/Nguyễn Trãi tuy hai mà là một.

Về bài “Làng Tôi” của thầy Chung Quân năm đệ lục tôi đã được tuyển vào ban hợp ca bốn bè, do chính Thầy viết hoà âm. Nhóm baritone tụi tôi tập dưới sự hướng dẫn của anh Trường anh ruột của Lê Thế Tùng và anh Phạm Văn Vận, trình diễn tại Nhà Hát Lớn trong dịp Đại Hội tất niên, rất thành công.

Vào Sài Gòn tại rường Nguyễn Trãi, một lần nữa chúng tôi lại được thầy Chung Quân đích thân tập lại bài “Làng Tôi” trình diễn trong dịp Đại hội tất niên của trường tổ chức tại rạp Thanh Bình nằm trên đường Phạm Ngũ Lão, lúc đó còn là đờ ờng Colonel Grimaud, gần chợ Thái Bình.

Tóm lại, theo tôi, thầy Chung Quân được tuyển làm giáo sư âm nhạc của trường công lớn vào bậc nhất Hà Thành thì tuổi tác và khả năng chuyên môn phải tương xứng. Riêng bản Làng Tôi thì trước 1952 đã được phổ biến rồi.

PHD.

Email ngày 7-11-2015 của CVA59 PTĐ.

Kỷ niệm về Thầy Chung Quân Nguyễn Đức Tiến có thể được coi là một phần những kỷ niệm nhà trường đẹp nhất của tôi vào thời trung học, tuy rằng tôi không hề có dịp nói chuyện riêng với Thầy trong suốt bốn năm đệ nhất cấp, 1952-1956, hoặc sau đó. Âm nhạc là môn học hoàn toàn mới đối với tôi, và lối dạy chu đáo, tận tâm, khoan thai và sáng tạo của Thầy đã khiến tôi hàng tuần háo hức chờ giờ học nhạc. Tác phong của Thầy Tiến có lẽ rất đúng với mấy lời của Nguyễn Bá Học: *tình nên nhiệt mà tính phải hòa bình.*

Ngoài chuyện dạy nhạc lý, Thầy còn thường dạy những khúc nhạc ngắn, có lẽ do chính Thầy soạn, và thỉnh thoảng dạy một số bài dài hơn, hoặc do Thầy soạn, hoặc của các nhà soạn nhạc khác. Tôi không sao thuộc hết được các bài đó, chỉ nhớ rằng các bài đó thường có một trong hai (có thể có cả hai) đặc điểm: trữ tình lãng mạn, hoặc nhiệt tình yêu nước. Xin trích lại một số lời của vài bài như sau (nếu bạn nào biết lời rõ hơn hay đúng hơn, hoặc biết cả nhạc và tên tác giả nữa thì xin đóng góp):

Bài 1:

... Tiếng sáo reo dập dìu đường về thôn xưa ...

*Khói xây thành chập chùng mây đưa ...
... Ta ra đi một chiều thắm
vang lời ca buồn trong xóm lá,
nổi u hoài ngày tháng khôn nguôi . . .*

Bài 2:

*Thu hay chẳng bao nổi lòng xa quê đón thu
thêm mới sầu thương
Sóng nước biếc đưa cánh thuyền lững lơ vờn
gió êm ru chiều sương
Thu đem đến nguồn vui cùng gia đình đoàn viên
êm ấm
Gió mang bao lạnh lùng cùng ai không nhà
chốn tha phương*

Bài 3:

*... Cùng đi gieo sáng tươi vào hồn người đọa
đầy
Cùng đi gieo khắp nơi chữ ta
Nơi thôn quê tối tăm, đời mịt mù xót xa,
tiếng kêu than tiếng rên vang đồng quê
Đánh thức giấc toàn dân chìm đắm trong cơn
mê, nhọc nhằn mới nên danh thanh niên*

Bài 4: (Trường ca Sông Lô của Văn Cao)

. . . Sông Lô sóng ngàn Việt Bắc bãi dài ngô lau

*Thu ru bến sóng vàng từng nhà mờ biếc chìm
một màu khói thu*

*Sông Lô sóng ngàn kháng chiến cháy bờ lau
thưa đã tàn thôn trang*

*Ai qua bến nắng hồng lặng nhìn màu nước sông
Lô xưa . . .*

Được nghe Thầy Tiến hát mấy câu trên của Văn Cao là một kinh nghiệm không quên được. Trong niên học 1953-1954, chỉ hát mấy câu đó trong lớp học ở Hà Nội, chưa nói gì đến hát cả bài, là một hành động dũng cảm khác thường.

D.

